

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

SUMARI: Cartell de la 2.ª Taula de Poesia.—...I de la Sintaxi, què?, per EDUARD MARTÍNEZ FERRANDO.
 —En el centenari de fra Lluís de León, per PASQUAL ASINS I LERMA.—Naturæ materiæ, ars doctrinæ est, per EDUARD JULIA MARTÍNEZ.—El Mar (balada i romanç) de FEDERIC MIÑANA.—Maternitat, novel·la (acabament).
 —Poemes d'ARTUR PERUCHO.—El manifest des de «L'amic de les Arts», encara, per ENRIC NAVARRO-BORRAS.
 —Rondalla de Rondalles (Continuació).—Noticiari bibliogràfic.

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERÀRIA MENSUAL

PL. BOTÀNIC, F. 6.^a
VALENCIA

DIRECTOR

ENRIC NAVARRO-BORRAS

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un eixemplar
cada mes. . . . . 3 PTES.
Profectora (Dos eixem-
plars. . . . . 5 “

Esta classe és feta per tal de que puguem enviar un número de propaganda a un Círcul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i és obra de molts la que s'hem proposat

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Tots els assumptes; únicament per escrit, a la Direcció.

TAULA DE POESIA

RECORD

Desitjat fruit d'urgències cordials, madurat pel caliu de reiterades converses apassionades, sortí, la proppassada primavera, entre la profusa fullaraca d'entrebancs literaris, una saborosa ofrena sobre el domas vermell de la 1.ª *Taula de Poesia*.

Del bon o roïn regust d'este present de joia, no hen d'opinar ja que'ns escau millor que'l laboratori d'anàlisi i minúcia, la síntesi creadora i expontània.

L'èxit lograt per la manifestació primera de nostra poètica, la cordial acollida i el graciós ensemble de nostres lirismes amb el mercantilisme de l'Ateneu que covà els fruits nostres i, si més no, la sola circumstància d'haver remogut l'ordinària existència de les gents àvides de novetats literàries, son prou goig per a sentir nos satisfets i alegres.

Amb cor, ànim i voluntat—presidit tot això, per la gràcia moderna de l'organització—hem lograt el premi que més pot plaure-nos: la flor de la cordialitat.

La 1.ª *Taula de Poesia* naixqué amb sinceritat i acabà amb joia.

ANUNCI

El dia 19 d'este maig se inaugurarà a l'«Ateneo Mercantil» la 2.ª *Taula de Poesia*.

Exposen mostres poètiques en esta fira:

Almela, Bayarri, Federic Miñana, Navarro-Borrás, Thous Lloréns, Verdeguer i dos productors de importació, de màxima garantia, que desde el Castelló germá, venen a fer aplec: Carles Salvador i Bernat Artola.

Aguaitant al carrer, desde les botigues de la Ciutat, cridarán els cartells amb paraules de bells colors, al dictat de nostres millors cartellistes, la publicitat de la 2.ª *Taula*.

MANIFEST

Els *Poetes de la Taula*, és un grup lliure, de valor distintes, de orientació independent. No representen més que la seua personalitat. No desitjen altre que enlairar els seus versos, traure-los del propi despaig, oferir-los a tot el que passe pel carrer.

Entre la tasca cotidiana, és el seu descans llaborar en esta idealitat tan cara (i tan costosa) que és fer versos amb ànima valenciana.

¡Acudiu a la *Taula de Poesia*!

La seua sinceritat haurá de satisfer vos, la seua diversitat de estil i de sentiment, vos será grata distracció, la seua ofrena vos deu afalagar i en l'espectacle de la seua unió d'amor a la lírica pròpia aclarireu boires escèptiques i neguitosos pessimismes.

SENTEU VOS AL VOLTANT DE LA 2.ª TAULA DE POESIA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

MAIG 1928

NÚMERO 8

...I de la sintaxi, qué?

MOLT s'ha escrit entre nosaltres a l'efecte de reintegrar la llengua pròpia en tota la seua puresa i majestat, al voltant de les normes gràfiques que li pertanyen, com si aquesta o l'altra ortografia fóra el *desiderátum* per a la revivalla del seu esperit, i cal dir que el mateix a Catalunya que a casa nostra la qüestió fins ha sigut motiu de la formació de bándols o capelletes, als quals som tan aficionats.

Tota l'atenció ha recaigut sobre l'us de les més convenients gràfies, encomanant-se uns a l'etimologia per tal d'evitar confusions, altres a la rapidesa en l'aprenentatge, perquè així, creien, procurar el major domini del nostre llenguatge. Però, malgrat aixó, lo més important a un verb no és l'ortografia, sinó la sintaxi, que apenes si coneixem, perquè ella inclou el recte discurs del pensament patri, el ritme de l'àrima d'un poble, tota l'essència, en fi, de la cultura vernàcula.

La nostra renaixença, avui més cosa del sentiment que de les altes especulacions de l'intel·ligència, no més adquirirà consistència i començarà a ésser quelcom interessant, que ens atraga l'esguard enlluernat de propis i estranys, quan després d'un gran conreu del saber pairal en tots els ordres emprant el nostre llenguatge, s'adreça a reconquerir la sintaxi del mateix, adés a la font clàssica, adés als llavis del poble. Aquest, pel que toca a la forma de construcció o d'expressar-se, ha de refusar sempre, verbigràcia, fins en parlar el castellà, les diccions emfàtiques tant de Castella, i davant d'aixó preferix l'empleu del present del mode infinitiu al de la segona persona del plural d'igual temps del mode imperatiu, lo qual s'ha vist ben palesat, recentment, amb motiu d'uns discutits rètols del nostre Ajuntament que regulaven el trànsit dels vianants.

Després hem de fugir també de les formes de dir ajenes, quan no recordem les casolanes apel·lem a les de la nostra invenció, d'altre mode no farem mes que traduccions literals de l'idioma oficial, és a dir, en la lletra, però no en l'esperit, que és lo que importa.

¡Quant a mancar trobem, per altra banda, en lo poc que s'escriu ara en valencià, les frases fetes o troballes verbals que sien, efectivament, degudes al nostre geni, i que, per cert, constitueixen la taula de salvació per al premiós de paraula a la conversa o a l'escriure! Puix no digam, si d'ací passem a la demosofia (*folk-lore*), sobretot, en ordre als adagis, per qué més fácil és donar amb una traducció castellana d'ells que amb l'empleu de sos equivalents en valencià.

I resta encara cavar i més cavar endavant a la pedrera del lèxic propi, ja que, del sagrat depòsit del poble, ha desaparegut moltíssim, però es serva, feliçment, a les obres clàssiques, i altre, com el que venen demanant el nous progresos i necessitats, haurà que anar-lo a cercar a les llengües afins—francesa, italiana, castellana i portuguesa—lèxic aquest que, una vegada valencianitzat, deurà col·locar-se a la mateixa altària d'evolució dels esmentats idiomes.

La tasca, per ventura, esdevé més lleugera, amb els ulls fets al model de la Catalunya germana, que tan colossal esforç portà a terme en tots els extrems que acabem de remarcar, des del segle passat, quan València tot i iniciant la seua renaixença, a mitjans de la dècima huitava centuria, mai no arribà a tanta i grandiosa intensitat.

Heu's açí tot un programa llingüístic, que es diguera al camp de la política, amb una tesi formidable, per quant en desenrotllar-se es voria, com quan es fa d'aquella en l'alt sentit de la paraula, que, ensems, que es recobrava nostra llengua, florien de bell nou, a l'apagada llàntia de l'altar valencià, tots els esplendors de la cultura antiga i moderna: València altra vegada triomfanta en carn i en esperit.

EDUARD MARTINEZ FERRANDO

En el centenari de Fra Lluís de León

LA estela de les dades famoses no se extinguij jamai i, fulgurant, amb llum pròpia, com d'astre de primera magnitud, d'entre la constelació de fetxes innesborrables, es destaca la que fa just quatre centúries, per la naixença del poeta de Castella Fra Lluís de León, ha restat eterna.

No pugna, ni molt menys, al nostre sentiment valencianista la glorificació d'un poeta clàssic tan destacat de la literatura castellana com Fra Lluís de León. La manca de respecte, el desconeiximent, plasmats en gestes de despreci per a lo nostre, no ens pot dur a cometre un pecat de incultura silenciament—en una Revista tan significada i imminentment literaria com TAULA, editada per poetes—el fet que es commemora i ompli de joia les terres tan tristes de Castella.

El sentiment poètic és universal i en ell es solidaritzen les ànimes amarades de devoció. I les nostres, ardides, incompreses, amargades però fraternes sempre, hui branden l'encenser entorn la figura evocada de Fra Lluís de León de qui l'entés Menéndez i Delayo ha dit que «no hay lírico castellano que se compare con él».

Precisament un estudi crític, seré, de la vida, obra i fets del poeta, que no tenim el propòsit de realitzar per què es apològic i no analític este treball, ens havia de dur a moltes coincidències que feren més justificat nostre homenatge. En la vida, asserenada, malgrat totes les desventures, d'aquell home superior a la seua època, torturat per el suplici anímic, més que material, de la presó i la fam, per la ignorància dels contemporanis, superbs uns per les conquestes guerreres, atormentats altres per els dubtes que sembrava Luter, entenebrits els més per la fosca inquisitorial, podríem trobar nn paral·lel exacte a tantes injustícies...

Però Fra Lluís de León sobre les seues dots sobrenaturals de sabi teòleg i filòsof posseí la ditja inexplicable de sentir la poesia. I en ales de la inspiració pogué el·levarse a les cums més inacessibles i contemplar el panorama de la vulgaritat humana desde la torre d'ivori del seu esperit selecte.

«Vivir quiero conmigo
gozar quiero del bien que debo al cielo
a solas, sin festiço,
libre de amor y celo,
de odio, de esperanza, de recelo».

«Y mientras miserable-
mente se están los otros abrasando
con sed insaciable
del peligroso mando
tendido yo a la sombra esté cantando».

Heus en estes estròfes, sintetic, el pensament del poeta, net de misèries humanes i ufà en la noble fortitut del seu esperit.

Santa Teresa de Jesús i San Joan de la Creu—dilectes de Moeen Cinto Verdaguer—en la lírica castellana son com brolladors d'amor diví refrescant el paisatge resec, com la terra, de la literatura castellana però Fra Lluís de León, a més, per aquella experiència del viure que molt lluny havia de definir Baudelaire:

«Je sai que la douleur est la noblesse unique»

es el poeta que a dolls derrama en sos versos l'amarga filosofia de la vida enganyívola i signa els camins de la felicitat posible.

«Que descansada vida—
la del que huye del mundanal ruido ..»

De les tèrres valencianes, tot temps il·luminades, per lo que nostre esperit esdevé més optimista i obert, cullgam unes roses blanques de devoció, de sumisió? ¡no! millor de reverència i posem-les sobre la tomba del poeta de Castella.

Fra Lluís de León, sabi i poeta del segle més lluit de les lletres castellanes ve a aclarir nostre esperit en les nafres del dubte i irràdia la seua serenitat en estrofes que brollen com rajolins de claror dels clars-foscs de la poesia castellana.

Unes roses i uns llorers. Afegim, si voleu, uns lliris de comprensió. Sia esta nostra ofrena.

PASQUAL ASINS I LERMA.

Natura materiæ, ars doctrinæ est

Lo nom de València té màgia per a tots els que hi hem hagut nostre breçol. El con-vit del director de TAULA DE LLETRES VALENCIANES, fet en nom de la nostra terra no's pot deixar en l'aire. Col·laboració pobra, pero naixcuda entre los batecs mes ar-dorossos del cor s'inicia en estes ratlles; pero no podria pendre la ploma sense qu'el cor enviara com un pròleg a la benvolguda València; volguda al jaure a l'ombra del Micalet, volguda al sentir la mirada de Nostra Verge dels Desamparats, volguda al vore-la allu-nyar-se perquè les balzegades del viure ens porten on Deu vol, i més volguda al tindre que somniar la, encara que, per fortuna, siga en mig de qui parla la llengua d'Ausias March, i sentint la calor del mateix Sol que fa esclatar en flor tota la dolçura de l'horta valenciana.

* * *

Quintilià fou un revolucionari de la retòrica del seu temps. Per a convencer-se no cal més que fullejar les obres de Aristòtil, de Ciceró o d'Horaci. L'espanyol té un altra manera de vore els problemes. Ab textos seus bé pot descobrir-se que molts modernis-mes son antics com lo menjar o el caminar. Jo pense en la frase quintiliana que és cap d'estes ratlles i m'en recorde sovint d'ella llegint moltes obres. Ja fa alguns anys, per desgràcia meua, feu-me-la recordar el valencià Martínez Colomer, frare franciscà que va viure en els darrers anys del segle XVIII i aplegà a conèixer les jornades en que València va sentir *el crit del Palleter*.

Martínez Colomer escrivia en castellà com era costum general de la seua època. Però més esclau del dia fou per la idea que en los seus escrits campeja. Fou un etern imitador. Així pogué el que millor ha estudiat el segle XVIII, el Marqués de Valmar, as-senyalar que imità a Cervantes en «Treballs de Narcís i Filomena» i que va anar com remolcat per Montengon en «El descregut per vanitat» i «Valdemaro», col leció d'escenes esta última novel·la que respiren aire sentimental molt apropòssit per a els que tenien per tot ideal una derivació del Enciclopèdisme que és ben coneguda.

Les seues poesies escrites en aquella cel·la on tenia que passar-se les hores per la malaltia que'l baldava, quan no son tocades de sentimentalisme, son retalls de pàgines clàssiques de Càtul o de Virgili. No es diria sino que Martínez Colomer se'n va fugir de Salamanca i anà a viure a València emportant-se unes quantes lliçons del P. Diego Gon-zález.

Esta falta de naturalitat i l'excés de records de lectura que en Martínez Colomer se dona i que explica que trobem frases com la dels Srs. Hurtado y González Palancia, els quals citant el «Valdemaro» diuen que està *justament oblidat*, mos fa pensar en el problema: ¿cóm se fa el poeta?; ¿llegint o en pocs llibres? La espontaneïtat ¿pot ser ar-tística sense un fonament de cultura? Però, ¿es que la cultura és dependre lo que llegim? Traduir no és *voltar del revés uns tapiços* com criticaria Cervantes, i estudiar no és re-produir lletra per lletra, ni encara concepte, per concepte lo que ha passat per davant dels ulls. El que no tinga esme per a interpretar i donar personalitat pròpia a lo que deprença, que no es tinga per poeta.

Per aixó a Martínez Colomer no el tinc per poeta; es un versificador fàcil, que te llamps indicadors de que sentia; però fou massa enamorat de l'art *en disciplina*. I dona la prova del seu talent, no sols en eixes flamerades que's veuen en els versos i fins en composicions sanceres com la que titula «La España vencedora», lloada i ben lloada per Valmar, sinó també en un llibre poc conegut i que jo crec que es digne de que es co-nega més. Parle de l'obra «Sucesos de Valencia desde el día 23 de Mayo hasta el 28 de Junio del año 1808», que fou impressa per Salvador Paulí en 1810. Esta crònica ha segut utilitzada per alguns dels que han escrit sobre aquella època; més, sense dubte ha quedat en l'ombra per lo poc que se pareix a lo que allavors se publicava. Se sentia un ambient de *hipercrítica* i tot volia ajustar-se a lo mateix. I quan ja no's cultivava esta escola ana-ven els historiadors pel camí de la narració plena de *literatura*. Martínez Colomer fou

més expontani en este cas. No falten en ell les influències clàssiques puix que era uu humaniste, segons s'entenia el humanisme en son temps; però lo que destaca en esta obra és la inspiració de l'ambient. Escriu el franciscà perque sent les mateixes intranquilidats i les mateixes alegries que el poble, i és croniste que dóna tan de relleu a la escena, que pareix en alguns moments que es torna novel·lista. Si haguera naixcut en l'època migeval seria un cronista prou estimat.

Pensar... sentir. ¡Sempre ha tingut éxit la fórmula artística que ha reconegut estos dos fonaments! Martínez Colomer pensaria tal volia que era molt sentit lo que cantava a la seua *celdeta* o el seu *pardalet*, que cuidava com a un fillet, i haguera caigut del burro, com diria el poble, si haguera vist que per a escriure els versos repetia massa lo que havia llegit. I més desenganyat haguera quedat encara, al vore el resultat artistic quan va pendre la ploma per a contar lo que veien sos ulls i lo que feia bullir la sang i batre al cor.

Si huí vixquera Quintillà tornaria a escriure moltes pàgines del seu llibre i en molta raó. I tornaria a fer la defensa de l'estil; però repetint que *naturæ materiæ, ars doctrina est*; com la societat té les portes ben obertes per a el que du bon trage i millor s'obrin si es veu que té cap i té cor tan nobles com la decència del vestit pregona.

EDUARD JULIA MARTINEZ.

EL MAR BALADA I ROMANÇ DE FEDERIC MIÑANA

BALADA DE L'ARQUER ENAMORAT

1 *Ma voluntat el arc.
La fletxa, ma esperança.
I la gabina, tú.*

2 *Dispararia...
Pero, si sols vaig a ferir-te,
si moriràs o curaràs,
a qué tivar la corda
contra tú, aucell de calç?*

3 *No. M'apuntaré a un núvol.
(Ara es un àmfora de marbre
plena d'aigua llunar
que, amb els seus bots, pretenen
derrocar els galfins.
Els galfins! Els gimnastes d'argent en el meu
[mar!*

4 *Allí, en el núvol,
com dins d'un arca, restarà ma fletxa.*

5 *Per sempre més dos aucells volarán.
Tota neu, tu, gabina.
Tot bronze, jo, sajeta.*

6 *El vent que fassa endolorir tes ales
en el meu bronze cantarà...*

ROMANÇ DEL PEIXCADOR LOCO

1 *Enfilat a la barca, vell polp gros.
No tingues por, abraça el rem...
Surt de ta escuma, estreleta del Sur.
La teua carn es llum tal com voldré
que siga el sí de ma promesa...
Hola, cavall mariner!
Qué gai armeig de festa*

*amb algues i amb sal t'has fet!
Martí-peixcador, vine ací,
que tu serves encantaments
i m'ahuixaràs a les bruixes
si se me queden en creu els rem!
Calamar, cavaller d'armes
i tu, Ariçó, ruc soldat de Sigfred
i, tu, també, qué diable! Sardina,
Cendroseta del mar, anem!*

2 *Munteu vos a la barca. Vos convide.
Coneixereu el meu secret.
Voleu saber ahon guarde les xarxes?
Voleu saber com peixque?
Voleu?*

3 *La meua xarxa no té cordes rojes;
jo la cale en el cel.
Mireu-la tota blanca! Els nusos
son els estels.
D'un cap tira la Lluna
i jo sostinc el atre extrem.*

4 *Amb eixa xarxa maravillosa
vos peixcarem,
de sobte, la nit famosa
que tots els homens resten erts
i estiguen vuits els palaus
i el cafetí del port, groller.
Llavors cauràn les xarxes
i s'anireu a viure en sec.*

5 *Estreleta: voldràs, voldràs
que tu i jo nos casem?
Per al teu coll, amb fulles de foguera
te teixiré un mocadoret...
I menjaràs—llesca de mel—la Lluna
en un molí de vent...*

Maternitat

(Acabament).

I començà Florentina, una vida activíssima. Obsesionada per la idea de recobrar el seu *fillet* la fantasia li era suggeridora del més fantàstics plans. Tot li semblava lícit per a recobrar aquell amor, que era dels dos perquè, ara vea clar que Emiliet l'amava i precisament, per aixó, no devia estar al convent.

Per fortuna, don Emili, en una d'aquelles vesprades tristes de la lenta convalescència li havia dit com el *nen* no estava definitivament sugecte a l'estreta regla monàstica. Casí mes bé era un favor espiritual que se li fea ajudant-li a passar els anys perillosos de la joventut; si mes avant se li vea vocació...

Quan fixes quedaren en la ment de Florentina aquelles paraules! Ara les recordava temorega de que no foren certes i amb rapidesa de llamp, bastia un munt de plans a quin més fantàstic per tal de estrenyer amb sos braços l'Emiliet.

En pocs dies manà que li feren vestidures de dol i amb els vels de la trista viudetat es presentà al Convent de San Benet, no sense que abans el guardà, ben convençut per les hàbils cartes d'ella, haver preparat l'ànim de l'Emiliet i aplicat un diari de sufragis, espléndidament retribuït, per l'ànima de don Emili.

***

L'escena patética que davant del Pare Guardà es va desentrollar fon parca de paraules. Havia tants impulsos i sentiments que feren vibrar els nervis... Per part d'Emiliet, altra vegada un interrogant al camí de la seua vida. Seria humà deixar a Florentina que suplicava amb aquelles mans tan expresivament doloroses? Fins a quin punt devia desentendre d'aquella ànima tota bonesa? I en arribar ací observava que ja no vea en ella la dona, la bellesa de la qual el martiritzava en altre temps. El rostre marcit sols tenia uns ulls suplicants que encara eren un xic bells; tot el demás ja no es podia amar sinó com es vol a la mare...

I Florentina no pensava en aquell moment que alló era una comèdia per ella preparada. Sols vea les llàgrimes d'Emiliet, ofrena d'un amor que a ella no li era dat gojar, i sentia com si li cremaren les entranyes amb un dolor plaent com imaginava que devia ser el de la maternitat. No gosava parlar, pensant que una paraula podia recluir per sempre al xic—al seu nen—a l'apartament del mon i mirava al pare Guardà esperant que ell els havia de traure d'aquell estat. I així fon. Mai la eloqüència fon tan sencilla i d'efectes tan convicents. Aquelles paraules de Jesús en la creu quan va dir «Dona, heus ací ton fill» foren glosades amb fortuna i unció i Florentina, no podent sufrir el dolor d'Emiliet, va voler amb son petit mocador de batista eixugar-li les llàgrimes però, ans d'això, s'havia desmaiat als braços de *son fill*.

***

La continuació de la comèdia, el segon acte podríem dir, era més difícil que l'anterior. No hi havia que anar a casa. Hauria segut descobrir la veritat. Florentina, ben prevenguda, s'havia ocupat fins del passaport de l'Emiliet i amb el fingiment de que en uns mesos li horroritzaria vore aquella casa, procurà mantindre'l en un estat de tristor que evitava les llargues converses; després les hores interminables de tren en presència de persones desconegudes evitaven preguntes i així tot ixqué com havia previst.

Habil com era Florentina, feu fer un salt beneficiós a l'Emiliet: de la soletat claustral a la maravel·la de París. Res millor per a assombrar-se i oblidar. Ell considerava que era un deure seu estar al costat de Florentina—a la qual el dol i els sufriments havien posat molts anys damunt—i estava a gust i encantat.

Per altra part havien tantes facilitats per a aprendre a pintar bé a París! Li pareixia tan nova i racional aquella pintura de coses belles i alegres que quan recordava la tètrica de son pare li semblava haver eixit d'un pou.

I quina intuïció que tenia Florentina per a guiar-lo. Ella li preparava les relacions; estava enterada de les exposicions, sabia els caus de tots els marxants... en fi que ell sols tenia que pintar molt. Tot el demés hi havia l'amor que ho fea.

I cada llenç que acabava es vea cel-lebrat més i fins ja guanyava diners suficients per a fer-li regals a Florentina que els rebia exageradament contenta i li eren agraïts amb besos i salameries encantadores. Amb paraules com ell no mai havia oït.

Alguns duptes i calfaments de cap passava Emiliet al taller. Tota la seua història l'atormentava però en quan vea a Florentina. . no tenia temps mes que per a ser agraït.

Ella, al fi, havia conseguit el sommi: ¡tenia un fill en aquell Emiliet tan bo!

Els dumenges, preparava la sistelleta i s'en anaven al camp i si no feia bon dia anaven a la Comèdia o a un Museu. Després seguia la semana igual que l'anterior; igual que totes i sempre nova; sempre enamorats!... sempre feliços!...

* * *

Que'l goig es bé que no dura molt és tan cert com que aquell idil·li no arribà a fer l'any.

Acabades les faenes del matí, Florentina, tenia costum de llegir-se el diari. Ell fon el que destruí la felicitat. Allí, entre les noves del extranger, li dien que el Govern Espanyol havia pensat fer una exposició de pintura històrica a París. Ja s'havia nomenat la comissió que eixiria la mateixa setmana per a organitzar-la i al front d'ella anava l'Excelentíssim senyor don Emilio... i no pogué llegir més. El seu espós! En un instant va vore totes les seues il·lusions perdudes. Qui sap si Emiliet ja havia llegit la notícia!

¿I si la perdonava?... Però... no. El coneixia; ja no la podria voler... i prenint el sombrero s'en ixqué de casa. Era precis pendre una determinació. Recorregué mentalment la escasa llista d'amistats. Qui l'ajudaria? La imatge de un Monsieur Guillaume que anava i venia tots els anys a l'Amèrica per negocis teatrals se li presentà persistent en son cervell. Indagà, buscà, i a les poques hores, en presència del agent firmava un contracte desventajós però que se la enduia de París la setmana pròxima. Fins aquell dia s'amagaria en un apartat hotel.

Tornà a casa, replegà les coses mes precises i escrigué:

«Emiliet del cor: En llàgrimes als ulls me despedixc de tu i escric esta carta en sang de les venes.

Fill meu amat! Perdona'm. Deu perdonà a la Magdalena per lo molt que havia amat. Per lo moltíssim que jo t'adore he fet la monstruositats que tu sabràs. Perdona'm! Moriria de dolor si sabera que m'aborrires.

Emiliet meu! Si pogueres compendre lo dolorós que m'és renunciar al teu voler!...

Emiliet perdona'm. M'en vaig lluny. No vullc ser un obstàcul per a vosatros pero un dia, si jo sé que no m'has olvidat... tornaré!

Amb el cor sangrant te besa. Ta mareta».

En «Le Matin» voràs la causa. Ton pare... vivia!

Quan Emiliet arribà per la nit a sa casa li va estranyar vore la porta oberta i arriada. Pegà dos crits, buscà per casa i no trobant a Florentina pensà que hauria baixat a comprar alguna cosa necessària. Tot estava en orde. La taula preparada per a el sopar. El diari doblat com de costum. Reparà en la carta i la prengué indiferent.

Però el cor se li oprimí al llegir son contengut. Tornà a començar la lectura com si no haguera entés lo que veïa. Acostà la llum per que creïa no vore. Després, obrint «Le Matin» s'enterà de la noticia i colltorsat, aplanat de sufriment reconstruí tot el passat de sa vida. Tota la vida d'ella que ell, ara més que mai, comprenia... Tornà a llegir: «Amb el cor sangrant te besa. Ta mareta.»

I més amb el pensament que amb els llavis, sanglotant i aplanat, va exclamar:

—Deu meu! I el meu cor com està? I la meua vida com queda? Trepitjada, desfeta, sense esperança. Com una càrrega fatal que he de arrastrar. Mateume, Senyor! Yo no puc viure sense ella i mentres vixca mon pare no la puc tindre. La idolatre, la vullc!... ¡La vullc, encara que ha destroçat ma vida!

POEMES D'ARTUR PERUCHO

EL PARE MORT (Fragments)

Quina solitud i quina dissort.
I tots em diuen: «Això és la vida»...
Però, amb l'ànima mig partida,
jo pense sempre que això és la mort.

Blanques les mans,
blanca la cara,
blanca la túnica
que'l voltava,
l'ànima blanca,
blanc el record...

(I negra, negra,
negra la Mort.)

Ja t'has mort, pare meu tan volgutíssim;
ja t'he perdut per sempre, pare meu;
a l'hora d'ara ja estaràs—puríssim—
gaudint el dolç abraç del nostre Deu.

La teva ànima blanca ja es fundida
en la llum immortal del més allà,
mentres jo reste ací vivint la vida
i patint el dolor d'ésser humà.

Ditjós tu, pare meu, que ja vegues
les glòries misterioses de l'etern.
Tu gaudiràs milers de primaveres:
per mí, tota la vida serà hivern.

Dèbil com un infant, en els meus braços,
demanaves un metge aquella nit;
la mort ja t'extrenyia amb el seus llaços
i el fort abraç ja t'ofegava el pit.

Jo la vaig vore allí, prop, a dos passos,
negra i extranya i amb cruel neguit,
mestra en els drames dels humans traspasos,
vora la capsalera del teu llit.

Es va inclinar. Paraules misterioses
et va dir mol baixet a cau d'orella,
i et vas anar dormint... Ara, reposes
sota la parda terra de Castella...

(1927)

LA CANÇÓ DEL BON AMOR

Que n'és de trista la vida
quan no se té un bon amor.
La vidueta blanca, blanca,
plorant està el seu espós,
que d'ençà que's quedà vídua
res no li dona consòl.

Tristos son els seus ulls negres,
trist i amarg és el seu plor;
la seva cara de verge
tè palidesa de mort,
per que's molt trista la vida
quan no se té un bon amor.

S'ha posat grisenc el cel,
al jardí no queden flors,
per la grisor de la tarda
van volant, negres, els corbs...
I la vida passa trista,
trista, sense un bon amor.

***

Peró, ha arribat un galant,
alt, fornit i ben plantat;
la seva presència es forta,
distingit el seu posat;
i es tan dolça sa mirada,
que la seua llum ardenta
a la vídua ha enamorat.

Per un miracle sublim
la vídua está transformada;
s'ha tornat joiosa i riu
la vidueta enamorada
amb una boca mes fresca
que un clavell ple de rosada.

Una força misteriosa
li brolla de molt endins;
al càlcer buit de la boca
una rosa li ha florit
i li han esclatat, blanquíssims,
dos lliris en mig del pit.

Ja res no plora ni es trist;
tot es vermell de passió;
els ulls que abans eren térbols
ara son plens de claror,
que la vida es dolça i bella
quan se sent un bon amor!

« P A N N E »

«Oh, quin joíós plaer, al volant aferrada,
poder fer cent quilometres a l'hora, de camí.
No pas com a ciutat, que a cada cantonada
us fa aturar el guarda amb un gest de botxí.

Al mig del camp, el Pàckard s'engul la carre-
/tera,

i sorollós i ràpid la va pulveritzant;
els arbres i les cases es van quedant enrera,
les muntanyes remotes es van aproximant.

Pobre gent de ciutat! Les populoses vies,
l'estrèpit dels vehicles, la benzina cremada,
i aquells horripilants, incòmodes tranvies...
En el camp esteu lliure de tanta cosa odiada,

Podeu posar el peu en l'accelerador
i llençar-vos a gran velocitat si us plau,
segur que aneu semblant un deu castigador
o l'espectre implacable del comte l'Arnau »

***

Així, de l'auto estant, parla una dona d'ara,
elegant i moderna, amb un somris d'infant;
una llum juvenívola li va inundant la cara
suorosa i alegre de walkyria triufant.

Peró de sobte, «crac»! En l'entranya metálica
es declara—gravíssim—un panteix anguniós;
vol anar i no pot (greu tortura tantálica)
i el motor amenaça ofegar-se de tos.

L'automòbil s'atura i la jove, perplexa,
resta una bona estona sense saber que fer.
La seva cara, forta contrarietat reflexa:
la «panne» sempre resulta un delicat afer.

I tant lluny del «garage»! Tan a boqueta nit!
A dalt d'una muntanya solitaria i salvatge.
on la veu (si per cas vullgués pegar un crit)
quedaria estrellada contra l'agrest rocatge.

Sense tenir un bon mecánic a la vora,
d'aquells que tan be saben regirar el motor
i en un tres i no res trauen les peces fora
i després en resulta que funcionen millor...

Peró, cal decidir-se. Està enfosquit depressa.
Es temps, precisament, lo que ara més li falta.
I aquelles mans tan blanques, que son mans de
[deesa, comencen a palpar la máquina malalta.

Amb quina repugnància veu l'oli i la benzina
córrer entre els seus dits omplint-los de brutl-
[cia.

Ella que comprá l'auto igual que una joguina
per a fruit-ne d'ell una pura delícia.

Complicada i difícil, la férria anatomia
del motor d'explosió, no es deixa descobrir;
peró cal esbrinar de quina malaltia
s'ha ressentit la máquina, que ja no vol seguir.

Dos hores de lluitar amb rodes i engranatges
inútilment, be podem indignar qualsevol.
(La llum ja no penetra pels espessos brancatges,
darrere la muntanya, ja s'ha amagat el sol.)

La nit ha anat fent negra la blanca carretera.
La jove, solitària, comença a tindre por.
Vençuda, es deixa caure sentada a l'estribera
i del seus ulls bellíssims li brolla un amarç plor.

I pensar que a ciutat la vida es tan planera.
Teatres i cinemes, ara estarán hermosos;
els carrers plens de gent joiosa i riallera,
i els edificis grans amb rétols lluminosos...

El gaudi de la máquina la pérdua no com-
[pensa.
De nit ja no es possible trobar cap solució.
Caldrá esperar, en mig de la muntanya inmen-
[sa,
a que la llum del sol porte la salvació.
(1928.)

El manifest dels de «L'Amic de les Arts», encara

TOMÁS Garcés, l'estimat poeta, ull vigilant de les nostres lletres damunt les encoratjadores planes de *La Publicitat*, ha dit, en donar compte del sumari que integrava el passat número de TAULA, que ens allistaven del banderí dels signants del *Manifest*.

No hi ha tant. Malgrat els meus desitjos he de confessar que si a València ha d'haver alguna publicació avantguardista no serà esta TAULA.

Es mantenim fidels al primer editorial. Recordeu que diguerem que ací cabien tots els que sentiren l'inquietut de refinar el gust del poble. Recordeu les vegades que hem propugnat la tolerància.

Peró era bo que's coneguera el tal Manifest com un eixemple. Volia jo que'ls companys que escriuen valencià posaren esment en la independència de judici; netedat de criteri; delimitació de posicions; credo estètic .., etc., etc. Totes les mil coses que suggerix la meditació del document i mes encara: la vàlua que té si es recorden uns quants noms gloriosos, inconfusibles («Català», Carner, Picó, Bofill, Ruyra, Riber, Ferrer, Riba...), valors personalíssimes suficients a matindre el prestigi d'una literatura i a les quals no entelara la gloria, l'art de l'esdevenidor.

Vullc dir que és remarcable i per a nosaltres suggestiu que havent vàries personalitats amb obres a través de les quals s'hi veu una estètica que se delimita amb caracteristes suficients per a formar escola, hi ha també una minoria que refusa, denúncia, es desenten del camí assenyalat per espléndit que siga i es llença vers un art nou sense importar-li el risc, ans millor cercant-lo, per eixercitar els muscles de vencedora.

Perqué tot i ovirant els cims on s'han enlairat els genis, és deure de l'artista la emulació, mai la servitut. No és la mateixa la sensibilitat d'avui que la d'avant-guerra i per tant hem de fer un art distint o som uns plagiaris.

Una de les grans qualitats que sempre han servat els guiadors de la humanitat ha estat la de precursors. Sempre han vist més que els homens del seu temps i qué podran fer d'art aquells qui, de joves, ja s'aborreguen als remats de l'imitació?

El nostre deure és escoltar-nos l'ànima. Sentir-nos homes del nostre temps i veure que hi ha de poètic a la nostra època. Haveu pensat alguna vegada les emocions i conmocions que al llibre del Judici Final portarà Juli Verne en el seu *Heure*? No feu més que llabor de poeta sobre coses que intuïa, moltes vegades. Ha encantat a vàries generacions perquè era guaita de l'esdevenidor; no ressonador del passat.

Heus ací perquè des de Llorente ençà no tenim a València el poeta representatiu o almenys el suficientment destacat per a figurar a les antologies.—Parlem sols de poesia perquè és la expressió literària de València. El teatre encara no és literari.—I esta és la principal finalitat dels que s'hem agrupat en torn d'esta TAULA: Trencar la tradició de la *barraqueta, llauradora bledana, l'horta flairosa*, etc. Crear-se cadascú la seua personalitat, i sobre tot, fer un cos de lectors avesat a tots els ritmes i tendències ja que, com tots sabem resten incondicionals de la nostra literatura, precisament, eixos amants de la tradició que avans he dit.

Fatalment—ja ho diguerem al primer número—haviem de caure en els *deliquescents i lamentables confusionismes de totes les valors*, com diuen els signants del manifest. Per aixó que ho sabem l'hem copiat. Estem en el cas del que va al riu i vol traure aigua en una cistella. Regularment no trau aigua, però al fi de tant amarrar la sistella la té més neta.

No és fàcil començar a destruir la rutina, els prestijis acceptats sense revisió i els vicis adquirits pel constant eixemple.

No és fàcil en primer lloc perquè una persona té les seues idees—a vegades té les d'un altre; prou vegades—i no li plau escoltar elogis a les contràries o dissemblants, menys encara comparar-les amb les pròpies i veure si deu abandonar-les. Si es tracta de lletra impresa lo més probable és que no llixca o que s'indigne, que és pitjor per a ell.

Així és que la transigència o tolerància com a norma d'*anar vivint* deu ésser refusada però com a primer pas, és necessari. De res estic tant content com de les cartes i converses que ha suscitat el Manifest a València perquè si bé reconeguem que *res nou ve a dir*, ha plantejat per a nosaltres la pregunta següent: Es ja hora de que comencen a delimitar les respectives posicions, o continua la *manca de decisió i audàcia; la por als nous fets, al risc del ridícol*, etc? Per qué hi ha qui fa públiques manifestacions d'*ateisme* i escriu versos a la Verge del Desamparats ni és tema de «Cartell»? Per qué hi ha qui es diu de extrema avantguarda i col·labora en les més vuitcentistes publicacions? I el que denigra als Jocs Florals i posa sempre que pot el títol de Mestre en Gai Saber al seus escrits? Estos i altres casos, que no assenyalen a ningú expresament però que tots els coneixem i fins ara no ens han semblat obstacles ho son si bé es mira. Desorienten, confonen.

Hem de començar per aprendre a mirar: Mirar és a veure com sentir-nos un ànim amb els avanços de nostre temps és a l'art nou.

I hem de començar per convèncer-se de que l'home de nostre temps és l'home de l'esport i del volant, flexible però fèrm no el de casacó, pavana i madrigal. Es ara quan s'ha fet el centenari del romanticisme, ja veu si aixó és antic.

Diu l'amic Salvador Dalí: «¿Es pot ésser tan cec de no veure l'espiritualitat i noblesa de l'objecte bell en sí, per la seua única, necessària i harmoniosa estructura, nua de l'artifici ornamental, afalagador dels més salvatges i rudimentaris instints?»

No pot ésser per a l'ull de l'artista modern, si ha d'ésser sincer amb ell mateix i és un premi que no té preu—temptador, per tant—la victòria de l'art en terrenys—temes; útils, normes, tècniques, etc.—que no han estat xafats. Però hi ha un escull que hem de salvar. Fer art nou axí, amb la severitat de judicació, amb el dur control de la consciència pura i no cercant *genialitats* creient que el públic s'abobe amb pirotècniques, no. Si en algú de nosaltres residix el *geni* ja es manifestarà sense adonar-se'n.

ENRIC NAVARRO-BORRAS.

Rondalla de Rondalles

(Continuació)

geli cada u. Puix oixquen vostés este i voran com diu que «bé canta Marta després de farta». Jo ja tinc vist molt, i, créguen-me que no m'enganyarà ningú tan fàcilment ni tan aïna; perquè «primer vaig ser bagassa que bona dona» i «a gos vell no hi ha sus sus».

Li salta la raó per dalt lo cap a la tia Bajuana (digué llavors la mare d'Eufracieta, que li dien Lleudòmia de la Trena) i traent les sarpes com una conderada anava per aquella casa com unes debanadores que pareixia un rabo d'aire; i lloc a la balladora. En un sopols, que diuen, ho fingué tot apanyat; i parant taula els feu seure com pogué; perquè el lloc era apretat i tots estaven com a panses en cofí o sardinetes en estiva.

Sagrat i qué funció! Es podia entrar a real de a vuit a veure com dinaven. Primer de tot tragueren un grandíssim plat de polla ple de trossos de llomello a coromull que un gat no saltaria i en un santiamén se l'embocaren tot en la garjola com si foren uns alarbs. L'agüela com menjava de baldraga apretaba el suret que era un encant i tot eren tenellades sense temor de Déu que pareixia una gran escaramussa dient a dos per tres, «a carn dura dent aguda», i vaja el mos.

Després ixqué un perol d'arròs al forn (que els àngels li cantaven i el Rei li fea so) i aplicant-se tots a ell, en menys d'un Credo el deixaren tremolant i en pinganilles, sense un gra tan solament per a un pardal.

Cóm va, tia Bajuana? — dia l'oncle — hi ha ganetes? I ella responia: Tot siga per amor de Déu, pa i trossets no en falten que digam. De quan en quan s'oïa Pere el Gros (que era un galdiro i un embuder que's menjaria els ferros de la presó) i dia: Ego me colo. Fam no'm deixes. Eufracieta no s'esplicava d'altre modo, sinó que estava bo el suquet. I sa mare, Lleudòmia de la Trena: Sopa, cau-me en la boca.

En estes i estaltes, la carabassa anava que rabiava de mà en mà, sense deixar-la resollar. Ningú li fea tantes festes com la agüela Bajuana, dient sempre que acabava de besar-la: Bo, poquet i a sovintet, és al cos profitoset. L'altre la prenia i, a la salut de vostés, tocava la trompeta que era un gust; i després dia: El vi fa sang i l'aigua fang. I per a no cansar-los més, tots tiraven al negret com a peneques i la jugaven de quodore, «hasta verte buen Quesús»; i no vol més India que esta, perquè tot lo demés és borratxerra, com saben vostés que dia «aquell».

També fragueren una ollassa de condúmia que tenia un càfila de coses i un olor tan bo, que podia retornar un malalt pernoliat, i agarrant-se de vell-nou, no'n deixaren pèntol ni quedà rastre ningú ni tal que ho feu. Uns als naps, que se'ls engolien sense tocar en aros, tan apressa com qui amortalla sogres, altres als cigrons i a la verdura com a llops, i tots arreu als trossos i el darrer que escuré el plat. Ultimament tragueren per postres meló i figues; i havien begut a la darreira alguns traguets de palladeta, allò de bo, quedaren casi pirris, fent-los els ulls llanternetes y parlant tots en llafí sense haver-ne estudiat. No obstant, donaren gràcies com pogueren i fins l'altra volta, que llavors serà més.

Amb açò, com tots havien menejat tan bé el bigot y estaven bons de ventre, prest s'anaren adormint per les cadires; i ja que estos fadrins se giten en la càrrega i dormen en la cama en alt com uns jarnegos, també serà raó que jo descanse un poc i, i així, fragam la tabaquera i forniquem els nassos, que esta és mà de pols.

Qué els pareix de la Rondalla? No va bona? Un poc llargueta és, pero per fi, si algú es cansa, que s'en vaja en molta la que corre, que per un nap no es deixa de cuinar l'olla i en aplegant al forat, mitja quarta. Més val que'm diguen «jo» que «arre». Jo sempre m'he fet càrrec que boca que no parla Déu no la ou. No es açò? Bo seria que després m'anaren xeringant la paciència amb preguntetes. Tot els ho vullc contar punt per agulla a ús i costum de bon llaurador; i a qui li parega mal, que'm rode i que'm deixe en mig, que a mi tant me s'hi dóna de lo que poden dir com de lo que m'he trobat jo hu í.

I sobre tot, qué nos cansem? Vull despatxar la sardineta i qui no vullga pols que no vaja a la era. Açò només de pas. Déixen-me ara escupir i tornem a la Rondalla, que ja es hora.

Nugant, doncs, el fil altra vegada, es despertaren amb un ulls tan botinflats i després de fer algunes proves per a estar en amo, començaren a parlar sobre l'assumpte amb grandíssima heretgia; perque era cosa que'ls coïa i anava ja el negoci molt calent. Per no cansar a vostés repetint lo mateix que ja han oït, fâcen-se compte que informaren a la tia Bajuana de tota la tragèdia; i busca qui les dispare, que no hem de ser tan pobres que tot ho hagem de donar amb cullereta.

Com dic, pues, la agüela—que no es mamava el dit ni s'aforrava per ningú—com tampoc tenia pèls en la llengua ni aguantava... (fure de Déu) es posà als núvols i llençant per aquella boca sapos i culebres: «Vostés sempre han de tindre un forat que'ls faça aire—digué al pare que era el que s'havia destemplat més que ningú—. Pues encara que so vella, so dona sense arrua i passaré a la part de dir-li lo que sent; perque més m'estime estar un ratet roja que tot l'any groga, i sap vosté també, que més val vergonya en la cara que dolor en lo cor. I ha de saber, que jo no faig compares ni comares i açò mateix que vaig a dir-li li diria al Pare Sant amb tot mon cor sancer i sense mudar me de color, que jo el pamet que Déu m'ha dat el tinc per a traure'l davant de qualsevol. Dic-li, pues, que si vosté barrina molt i fica la banyeta massa adins, perdrà l'enteniment, i sa filla en farà una i els afrontarà el llinyatge; perque tant espremen la taronja que ixen els pinyols; tant unflen el cuiro que's reventa i tan li punjen al bou que pega una embestidà. Com vosté prosseguixca amb eixa rufà i no's deixe de fer la contumàcia, bé sé jo que no farà mes que tirar-se terra als ulls, i al cap i a la fi, res traurà a carregador i es quedarà a la lluna de València, com si ho vera. Déixen-me a mi apretar de comptes a la gica i cantar-li el cant de la serrana i una volta que la tingan a mitja requesta, li farem dir *caracac* i fâcilment la tornarem al solc, que en bones mans està el pandero. Tot lo demés serà batre per la palla i bufar en caldo fred; i no te quite, que jo quan parle alguna cosa dic.»

Conque, Senyor, cridaren a Eufracieta (que s'en havia entrat en lo corral a fer sos fets) i agarrant-me-la la agüela, li digué que côm estava. A dos i ra'la—respongué—, i no tinguen que cansar se que so caixa tancada. Primer me deixaré fer trossos que casarme a disgust meu. Canviau-me eixe quincet! Llamp per la gica! Bé podem dir que pareixia la senyora de Benasau que tanca amb clau; pero jo li alabe el gust, que açò dels matrimonis més volen manya que força.

El pare que ou allò, es tornà a fumar, i estigué en un tris de fer-ne una, perque com era home que no tenia els pèls seguits, cada volta que li gastaven les olives, s'encenia com una trompa i es posava a pique de embocar els vuits i els nous.

Pero com l'agüela tenia aquella calxasa (anem-nos per a dir) el sosegà a més no poder; i encarant-se altra vegada amb Eufracieta, li va persuadir amb gran fervor que volguera a Pep de Quelo que era un gic de mo't bon geni, triat a pols, devot i quiet, i que tirara de revés a Gimo del Portal que era un japucer, un llepacrestes, un fagendis, tot cosetes, vivesa de rata i al bròsquil. Que'l primer, ademés dels groguets que li cantaven, millorant lo present, era un jove com un jò nec, refet, gros i de bons magres i que sent ella també una gica com un pi i de bones tragaderes (conforme el pardal la gàbia), trauren unes cries que's podrien deixar veure; més, que l'altre era un pobrús, escarrat com un cep de trepadell, un girlis mirlis, banyeta de visc i glop d'arrop, fluix com una estopa, revellit i alitrençat, que a la primera ja no estaria per a festes; perque home giquet, home de pet i lo altre que jo em calle. I era llástima que una fadrina com ella, tan de crisma, que era per a ser muller d'un rei, es malograra de colp i volta sense que's poguera remeiar.

Ultimament li feu un cap com un tabal, d'ent que li diràs, que sos pares eren uns tarrossos i que sols ella podia aconortar-los; que mirara pel profit dels pobres vells que estaven a la saltadora, no fora que Déu li asentara bé la mà, que llavors serien els grapats.

(Seguirà)

NOTICIARI BIBLIOGRÀFIC

Dos llibres de versos.—Si l'aparició d'un volum de poesies ací en València, on l'activitat editorial és nul·la, pot conceptuar-se d'aconteiximent, la publicació simultànea de dos llibres de versos valencians revestix ja caràcter de cas insòlit.

Per això ens deixa perplexes la contemplació dels dos volums que tenim sobre la taula, apareguts fa pocs dies. Intimament satisfets donem compte del fet als nostres lectors amb unes modestes apreciacions que ens suggerix la seua lectura.

Poesies de Manuel Peris Fuentes.

Editat per la benemèrita Stat Valenciana de Publicacions que cada dia,—dit siga de pas—amb més dignitat persisteix en la seua noble tasca.

Llibre íntim, casolà, de versos teixits amb les plàcides emocions del viure cotidià. Es veu que l'autor al composar-los no s'ha sentit esperonat per propòsits essencials. Limita la seua inspiració als temes minúsculs del seu cercle afectiu. «Ratpenatistes» titula les composicions dedicades a llegir-se en festes i actes celebrats a la societat «Lo Rat Penat». «Terrerols a les que destina a glosar coses i costums de Burriana—la bella ciutat nadiua de l'autor—no cal dir, tinguda en compte esta circumstància, si amb certera visió i perspicàcia.

Llibre gustós, assaonat, amb un remarcable interès folk-lòric. Rimes d'un regust tradicional que ens recorden els noms venerats dels iniciadors del renaiximent poètic valencià.

Foc y Flama.—De Josep Maria Bayarri.

Vibració, dinamisme, imaginació, complicació, grafisme, meticulositat, despreocupació, apassionament... Açò i molt més, es el darrer llibre de nostre amic. Parafrasejant el títol del seu conegut poema, podríem dir: «Este és Bayarri».

Perque entre'ls poetes contemporanis ell únicament per lo acusat de les seues característiques, ha conseguit *ser Bayarri*, afirmació de personalitat a que tot artista aspira.

En este interessantíssim aplec poètic, junt a la nota fàcil, intensa, espontània, surgix el traç—d'alé gegantí, robust, que més avall es barreja a la disquisició mística, metafísica d'una ànima constantment preocupada pels temes eternals. Tot característicament bayarresc.

I amb el rent valencianíssim, que informa tota l'obra del viril poeta, feny la grandesa dels seus anhels universalistes, i per aixó els seus poemes són, sense proposar-s'ho, moderns, prenyats de preocupacions actualíssimes.

Si alguna tara li hem de notar, és, com ja se li ha dit algunes voltes, la seua excesiva facilitat que'l fa esmunyir per les repeticions verbals, les expressions inadecuades...

Pero com diem, la força creadora de l'autor ho abatolla tot.

En este, com en els altres llibres de poemes, evidència Bayarri, el cúmul de possibilitats que hi ha en ell, de ser un magnífic poeta mundial.

C. i M.

Llibret Eucarístic.—Poesies. Carles Salvador.

Heu ací una joia de delicadesa. Una cosa d'amor altíssim. Formosa, bella, espiritual. ¿Volen cosa més alada, i emocionadora que... però escolteu: Este és un poeta i mestre—poeta i mestre era l'ofici de Jesús—viu en un poblet sa i ric i té un fill, dispart, llest, una ànima que es va modelant poc a poc i arriba un punt que ja va discernint, a la seua faisó, la llejor del pecat de les alegries de l'estat de gràcia... Les va instruint en religió i arriba el dia, gran per als infants, de combregar. La seua mare haurà estat ull vigilant a tots els detalls, haurà anat teixint-li la corona de les alegries que juntes formaran la major de ella... però, i el seu pare? El seu pare, mestre i poeta, li ha compostat un *Llibret Eucarístic*. I encara ha tengut goig d'enriquir-lo amb paraules d'aquell Sant Francesc català que s'anomenà mossent Cinto; i amb una coberta d'Artola l'artífex-poeta i amb una impressió feta per el fill d'Armengot, a Castelló, que ja no es pot demanar més i amb un retrat del fill i una gentil dedicatòria. ¿Es prou?

Es prou però no ho és tot. Resten les composicions, l'esperit posat en elles, alló que'l combregant tant ha d'agrair, més quan més temps passe, i ha fet exclamar a tots els que ho han vist. ¡Quin feliç pensament! Bella idea neta de calculs trivials i de vanitats, sols plena d'amor.

«El Tabernacle és la font
d'on van rajant aigües pures.
Jo que fins sed vinc a beure'n
per netejar-me de culpes
i fruit l'eterna gràcia
d'angèliques criatures.»

Així son els versos i en eixa estrofa està pot ser la tònica del llibre amable, planera, fresca, infantívola.

Una memòria i un eixemple que imitar en les grans diades de la família pels nostres escriptors. L'autor el remetrà gratuïtament als companys de lletres que li facen demanda a la següent direcció. Carlos Salvador, Mestre Oficial Benassal (Castelló).

N. B.

Cultura Valenciana.—Quad. I. 1928.

Hem rebut esta publicació—quadern dedicat a la fundació de la «Asociación de Amigos de Luis Vives»—tan ben presentada com de costum, i a la qual hem dedicat elogis altres vegades però hui creiem que més bé escauria posar-li un geste displicent. No podem comprendre perquè s'ha redactat completament en castellà una cosa que es diu *Publicació de l'Academia Valencianista*. ¿Si aixó ho fan els valencianistes quin va ésser l'esdevenidor del nostre idioma? ¿Eixe procedir ho comporta l'admiració per Lluís Vives? Tot lo contrari. ¿S'ha fet per donar gust a entitats oficials? Ni creiem que a d'elles els moleste el valencià ni en el darrer cas és preferible la vanitat a fer abandó de l'alta norma que deu presidir... En fi; que no ho comprenem i ens dol en l'ànima.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura.—També els senyors que redacten este Butlletí van retallant més cada dia la col·laboració valenciana. En aquest número de març-abril hi van vuit versets de l'Artola i dotze d'Horaci traduïts per Mossen Garcia Girona. Açó assoles, per molt excel·lent que siga no pot compensar tot el demés. Es llàstima, perquè, fet en llengua nostra té la gràcia de ser únic; es mira com un esforç patriòtic al que se li oferixen amples horitzons d'esperança. Fet en castellà es compara, inevitablement, amb les esplèndides i ben estructurades publicacions espanyoles i americanes i llavors resulta el «Boletín» una cosa que no lluix amb tota l'esplendor que a tots ens plauria. Si el nostre prec valguera alguna cosa... El sumari es el següent:—Los Santalinea; Berrí.—Los Valencianos de la conquista de Menorca; J. Cotrina.—La ermita de San Bartolomé de Villahermosa; E. Benages.—Del Jardí d'Horaci; García Girona.—Colección de cartas pueblas; P. Ramón de María.—La Orden del Santo Redentor; Fr. F. Gazulla.—Cançó; Artola.—Fragmentos del epistolario de Pedrell; V. Ripollés.—Xert o Cheri; M. Segarra.—Cafí; R. Carreras, etc.

Prensa rebuda.—Nostre agraïment a «El Dia», de Terrassa i «Diari de Mataró», pels seus articles laudatoris per a TAULA, i els números extraordinaris que aquest darrer ens ha tramés, així com «El Llamp», de Gandesa.

Nostra felicitació a la nova i admirable revista EMPORION, àmplia d'esperit, plena de gust en la presentació i valuosa en els textos que miren a totes les activitats. Mereix esser coneguda pels bons gustadors de coses espirituals. Adressa: Arcs, 6 bis. La Bisbal. Trimestre 3 ptes. 1'25 núm. solt.

També regraciem la visita amb la qual ens han correspost, a més de les citades publicacions «La Veu de Sabadell»; «El Baix Penedés», Vendrell; «La Veu de l'Empordà», Figueres; «Vida Tortosina»; «El Bisbalenc»; i les ja conegudes «Cultura Valenciana»; «Boletín de la S. Castellonense»; «Lleida»; «Vida Lleidatana»; «La Nostra Terra», de Mallorca; «Nos» i «A Nosa Terra», de Galícia; «Butlletí de la Societat Arqueològica Luliana», Palma; «Revista d'Olot»; «Poble Nou»; «Oc», Tolosa; «L'Eveil Catalàn», Perpinyà; «El Ebro», Barcelona; «La Riuada», Mora d'Ebre; «L'Ona», Vilassar; «L'Avi Munè», San Feliu de Guixols; «Fiât Lux», València, i «Ressorgiment», Buenos Aires. D'esta última important revista han estat col·leccionats els articles de H. Nadal Mallol en llibre net i estimable que ens ha segut tramés amb cordial dedicatòria. L'autor rebrà l'agraïment que TAULA li patentitza en estes ratlles.

Vida Lleidatania.—*Extraordinari de Festa Major.*—Encara servavem el regust de l'extraordinari de Nadal i ara ens en oferixen un altre de major importància aquestos enamorats de la seua terra. Perquè quan es mira la pulcritud, diversitat, interès i tantes coses com avaloren este número (cinc quanté de la revista) ve a la ment la visió d'uns enamorats que de un simple instrument d'escases perfeccions trauen les més harmonioses melodies per a festejar a l'amada.

Lo que faran estos homens quan tinguen a mà els avanços que es disfruten en altres bandes! Els felicitem de tot cor. Del captivador sumari, ple de records retrospectius, hi destaquen les signatures de Carner, Estadella i Arnó, Bergós, Font i Solsona, Duch y Arqués, Agelet, una cançó del mestre Mateu Moles, el programa de les festes amb dibuix de Botines, i encara Saladrigues, Serra i Boldú, «Teta». Quimet, Duatis-Irtarte, Agulló, Solé. Chalons... Les saboroses «Llambregades» de Guifre, el «Refraner» de J. Angell i més coses...

NOTES

Rectificació.—En el darrer número de TAULA no nos va ser possible publicar la següent nota que ens va trametre don Josep M.ª Giménez Fayos. Avuí ho fem, pel seu descans i perquè invoca la llei d'Imprenta.

«*Secció de Llengua i Literatura.*—Convenientment informats, es de justícia que façam una rectificació a la nota, que aparegué en nostre número del mes de març, referent a la «Secció Filològica» del Centre de Cultura Valenciana (el nom oficial es «Secció de Llengua i Literatura»).

No es que la esmentada Secció haja prés recentment l'acòrd de substituir la *y grega* per la *i llatina*, com a conjunció copulativa, ni el de suprimir la *h* en fi de paraula, com es deduïa de les nostres paraules; lo que passà es que en una de les sessions es feren comentaris sobre el fonament de tals regles, a les que fa temps que s'justen tots los components de la expressada Secció.

La Secció de Llengua i Literatura del C. de C. V. mereix tots los nostres respectes, especialment les persones qu'estàn al front de la mateixa, i per tant, estem segurs de que la seua actuació té que ser altament profitosa per al perfeccionament i enal·litament de la nostra Llengua.»

Llevat de que no estavem mal informats perquè copiarem la notícia de «Las Provincias» que no ha rectificat: llevat que de les nostres paraules no es deduïa que s'haja prés l'acòrd que diu este senyor (mireu el número de març) i llevat de que no tenim perquè tindre més respectes a les persones que estàn al front de la Secció de Llengua que als demés senyors del Centre, lo demés no tenim inconvenient en dir que és veritat.

Un estudi referent a Almarche.—La revista que amb el títol de «La Paraula Cristiana» es publica a Barcelona és indubtablement una de les més denses que es publiquen a Catalunya i fins a tota la península. A més, té per a nosaltres, valencians, el particular interès de que a sovint publica articles interessants per a València.

El número d'abril, per eixemple, du un article de nostre col·laborador Francesc Almela i Vives estudiant amb molta extensió la personalitat del malaguanyat historiador valencià Francesc Almarche i Vázquez. L'estudi comença amb unes dades biogràfiques, seguix amb la enumeració i exposició de les obres del senyor Almarche i acaba amb algunes anècdotes i consideracions.

Cal celebrar la publicació d'aquest article en llaor d'una persona que va treballar molt per Va-

lència i a la qual potser no han tributat l'homenatge que es mereixia els homens i les entitats que per la seua significació estaven més obligades.

Ausias March i Jaume Roig.—Massa sabem que són molts els inconvenients que s'oposen a la difusió dels clàssics de la llengua valenciana entre els valencians. Un d'ells és el que es deriva de la manca d'edicions veritablement populars pel preu, per la disposició del text i fins per un próleg i un vocabulari que pose en antecedents concrets i exactes de la personalitat d'un autor i que facilite la comprensió de les paraules arcaïques.

Aquestes dificultats expliquen que la fama d'Ausias March i de Jaume Roig siga ja major que la que lògicament hauria d'ésser donada la poca gent que els llig.

Ara, no obstant, tindrà el públic en general facilitat de llegir als dos autors que hem anomenat. L'«Editorial Barcino»—que ja està publicant el «Tirant lo Blanc»—anuncia per a dins de poc la publicació d'altres obres valencianes. Son aquestes les poesies d'Ausias March i l'obra de Jaume Roig

coneguda amb el nom de «L'Espill o [Llibre] de les Dones.»

Aquest darrer llibre—tan radicalment valencià—el deuriem conèixer tots els valencians, inclús els menys curiosos per les coses de la terra.

Fundació Concepció Rabell.—*Concursos Musicals. Cartell.*—Premi de 2.000 pessetes a la millor i més important composició per a quartet d'instruments d'arc (primer i segon violí, viola i violoncel). Els compositors són lliures d'adoptar la forma i divisió clàssica del Quartet o qualsevol altra forma que la inspiració i el bon gust els suggerixin.

Els compositors que concorrin al present Concurs han d'ésser fills de terres de llengua catalana (Catalunya, Balears, València, Rosselló, etc.), o han de tenir, quan menys, *deu anys* de residència en alguna de les encontrades on es parla la llengua nostra.

Les demés condicions no les publiquem per manca d'espai. Demaneules a l'Orfeó Català, Carrer Alt de S. Pere, 13. Barcelona.

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I
i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

De Francesc Almela i Vives

LA CATEDRAL DE VALENCIA

(Un volum 2'75 ptes.)

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

Els nostres clàssics: **Tirant lo Blanch** (IV volums a 7'50 ptes. un). Poesies de **Ramón Lull**, (4'50 ptes.) **Eximenis**, contes i faules, (4'50 ptes.) **Ausias March**, **Bernat Metge**, etc.

Els trobareu a totes les llibreries, o enviant l'import per Gir Postal, us serà remès el que demaneu per

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

S. Aranda

MARMOLISTA LAPIDARI

Creu Nova, 16 i Miñana, 15

VALENCIA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

a Barcelona la

trobareu a la

Llibreria Americana

Rambla de les Flors, 31